

Маленький принц (скорочено)

Антуан де Сент-Екзюпері

МАЛЕНЬКИЙ ПРИНЦ

I

У шість років герой побачив у книжці химерний малюнок. На малюнку здоровезний удав ковтав якогось хижака. Тоді він також вирішив намалювати удава — який проковтнув слона. Але усі дорослі побачили на малюнку лише капелюх. Він спробував знову — теж марно. Тож він вирішив, що дорослі не можуть зрозуміти таких простих речей, і облишив свої спроби.

Коли герой подорослішав, він став льотчиком.

II

Одного разу його літак зазнав аварії в Сахарі. Льотчик спав на піску, коли його збудив тоненький голосок, що просив намалювати баранця. Прокинувшись, герой побачив маленького хлопчика, який повторив своє прохання. Він відповів хлопцю, що не вміє малювати. Але той наполягав. Після кількох спроб, які малий забракував, баранець був намальований. А герой ближче познайомився з маленьким принцом.

III-V

Герой дізнався, що маленький принц прибув з планети, де все дуже маленьке. На ній, як і на всіх інших планетах, росли трава і бур'ян. Було там також жадливе насіння... баобабів. Уся земля на планеті була вражена тим насінням.

"Є такий закон, — казав маленький принц. — Причепурився сам уранці, причепури гарненько і свою планету. Треба полоти баобаби зараз же, як тільки побачиш, що то не троянди..."

VI-VII

Якось маленький принц подумав про те, що баранець може з'їсти його улюблену квітку. Він гірко заплакав. Герой намагався розрадити малюка, кажучи, що намалює їй броню, що якось захистить від баранця.

VIII-IX

Квітка-красуня була гордовита й вередлива. Але маленький принц завжди турбувався про неї. І коли він залишав планету, вона дуже сумувала. Але не хотіла, щоб він бачив її сльози.

X—XVI

Маленький принц відправився у мандри по астероїдах — він хотів чомусь навчитись, щоб краще дбати про свою планету.

Найближче до планети маленького принца були астероїди 325, 326, 327, 328, 329 і 330.

Спершу він вирушив туди: треба ж знайти якесь діло та й чогось навчитися.

На першому астероїді жив король. Він був дуже величний і любив віддавати накази. А ще він був дуже хитрий, бо не віддавав наказів, які не могли бути виконані.

На другій планеті жив шаноліуб. "Ага, ось і шанувальник з'явився!" — гукнув він, угледівши ще здалеку маленького принца, адже для чваньків усі люди — то їхні шанувальники.

"Шанувати — значить визнавати, що я найкращий, найчепурніший, найбагатший і найрозумніший на планеті", — пояснив шаноліуб принцеві.

На третій планеті жив п'яничка. Він сидів перед цілою батареєю пляшок — порожніх і

повних — і пив, щоб забути, що йому соромно, тому що він п'є.

Четверта планета належала ділкові. Цей чоловік був такий заклопотаний, що коли прийшов маленький принц, навіть голови не звів. Він уважав себе людиною вельми поважною, бо завідував зорями, лічив і перелічував їх, хоча це й дуже важко. А ще він сказав, що володіє зорями, бо до нього ніхто не здогадався ними заволодіти.

П'ята планета була вельми цікава. Вона виявилася з усіх найменшою. На ній тільки й ставало місця, що для ліхтаря та ліхтарника. Маленький принц ніяк не міг збагнути, навіщо серед небес, на планетці, де немає ні будинків, ні жителів, потрібні ліхтар та ліхтарник. Але він подумав: "Можливо, цей чоловік тут і недоречний. А проте він не такий недоречний, як король, шаноб, ділок і п'яничка. Його праця має все ж якийсь сенс. Коли він запалює свого ліхтаря — буцімто народжується ще одна нова зірка або квітка. Коли гасить ліхтар — буцімто присипляє зірку чи квітку. Гарна робота! Вона таки справді корисна, бо красива". Але виявилось, що ліхтарник запалює ліхтарі тільки тому, що надійшло таке розпорядження! "Жахливе в мене ремесло, — жалівся ліхтарник. — Колись воно мало сенс. Я гасив ліхтаря вранці, а ввечері знову запалював. Але планета з кожним роком обертається швидше й швидше, і зараз вона робить повний оберт за одну хвилину, і він не має ні секунди перепочинку — щохвилини він гасить ліхтаря і знов його запалює. "Цього чоловіка, — сказав собі маленький принц, торуючи шлях, — зневажали б усі інші: і король, і шаноб, і п'яничка, ділок. А проте лише він, як на мене, не смішний. Либонь, тому, що він не думає про себе".

Шоста планета була вдсятеро більша од попередньої. На ній жив географ, який писав грубезні книжки, але не знав, чи є на його планеті гори, океани, міста, річки й пустелі. "Я географ, а не мандрівець, пояснив він маленькому принцеві. — Мені геть бракує мандрівців. Не географи ж ведуть облік міст, річок, гір, морів, океанів і пустель. Географ — особа надто поважна, щоб вештатися світами. Він не виходить зі свого кабінету. Але він приймає у себе мандрівців. Розпитує їх, записує їхні розповіді. І якщо розповіді когось із них географа зацікавлять, то він з'ясовує, чи порядна людина той мандрівець".

XVI—XIX

Сьоомою планетою була Земля. Вона була найбільшою з усіх. На ній мешкало сто одинадцять королів, сім тисяч географів, дев'ять тисяч ділків, сім з половиною мільйонів п'яничок, триста одинадцять мільйонів шанобів, тобто десь із два мільярди дорослих. Маленький принц уже злякався, що помилково залетів на якусь іншу планету, аж тут у піску ворухнулося кільце такої барви, наче місяць. Це була гадюка. Вона розмовляла загадками. І їй було шкода маленького хлопчика, що опинився сам на цій великій планеті. Далі він зустрів квітку, яка сказала, що людей тут мало і їх треба шукати. Потім він піднявся на скелю і привітався. Відповіддю була лише луна. Він вирішив, що йому відповідають люди. "Яка чудернацька планета! — подумав тоді маленький принц. — Геть суха, вся в гострих шпичках і солоня. А людям бракує уяви... Тільки й повторюють, що їм кажуть... Квітка, яку я мав удома, завше озивалася перша".

XX-XXI

Одного разу маленький принц потрапив у садочок, де росли троянди. І почувся дуже нещасливим. Його квітка запевняла його, що вона на всьому світі одна єдина така. А ось тут було п'ять тисяч таких самих квіток, лише в одному саду! Він упав на траву й

заплакав.

Саме у цей час з'явився лис. Лис розповів йому про себе, і сказав, що якщо принц хоче бути його приятелем, він має приручити лиса. Потім розказав, як це роблять. А ще відкрив свою головну таємницю. Вона дуже проста: лише серце добре бачить. Найголовнішого не побачиш очима. "Твоя троянда дорога тобі тому, що ти присвятив їй стільки часу, — мовив лис. — Люди забули цю істину, але ти не забувай. Ти назавжди береш на себе відповідальність за тих, кого приручив".

XXII-XXIV

Маленький принц попрямував далі. Він зустрів на своєму шляху стрілочника і крамаря. Стрілочник сортував пасажирів і відсилав їх у поїздах партіями по тисячі душ, поїзд — ліворуч, поїзд — праворуч, бо люди ніколи не задоволені тим, де живуть. Люди набиваються в швидкі поїзди, але вони вже не відають, чого шукають, тому метушаться і снують туди-сюди... І це все даремно...

Крамар продавав удосконалені пілюлі, що тамують спрагу: проковтнеш таку пілюлю, і потім цілий тиждень не треба пити. За підрахунками експертів, людина, яка не витрачає часу на пиття, заощаджує за тиждень цілих п'ятдесят три хвилини.

Відвідавши усі ці планети, принц зробив лише один висновок: дорослі дуже дивакуваті створіння.

Льотчик, літак якого зробив вимушену посадку в пустелі, привернув увагу маленького принца. Вони довго розмовляли, маленький принц розповів льотчику про свої мандри, проте, як приятелював лисом... Але льотчик теж був дорослим і думав лише про те, як полагодити свого літака. А ще про те, що дуже хоче пити...

XXV-XXVI

Нарешті льотчик і маленький принц знайшли колодязь, але він був не такий, як усі колодязі в Сахарі. Звичайно тут колодязь — просто яма в піску. А цей скидався на справжній сільський колодязь, хоча поблизу не було жодного села, і льотчик подумав, що бачить сон.

Він повільно витяг повне цебро і поставив його на кам'яне цямриння. У вухах ще бринів спів корби, вода в цебрі ще тремтіла і в ній бігали зайчики.

— Мені хочеться цієї води, — сказав маленький принц, — дай напиться...

І льотчик зрозумів, чого шукав маленький принц.

"Він пив, заплющивши очі. Було гарно, як на бенкеті. Була то не звичайна вода. Вона народилася від довгої дороги під зорями, від рипу корби, від зусилля моїх рук, люба серцеві, як дарунок". Льотчик згадав, що у дитинстві йому так висяювали різдвяні гостинці: вогниками свіч на ялинці, органною музикою обідні, лагідними усмішками...

— Люди на твоїй планеті, — промовив до льотчика маленький принц, — викохують п'ять тисяч троянд в одному саду... і не знаходять того, чого шукають... А те, чого вони шукають, можна знайти в одній-єдиній троянді, у ковтку води... Але очі не бачать. Шукати треба горцем...

— Це як із квіткою, — зрозумів льотчик. — Якщо ти любиш квітку, що росте десь на далекій зірці, вночі тобі любо дивитися на небу. Всі зорі розквітають... Як із тією водою. Коли ти дав мені напиться, вода була наче музика... чудова.

— Вночі ти подивишся на зорі. Моя зірка дуже маленька, я не можу тобі її показати, де

вона. Та це й краще. Вона буде для тебе просто одна з численних зірок. І тобі подобатиметься зорювати... Всі зорі стануть тобі за приятелів. І потім я тобі дещо подарую... У кожної людини свої зорі. Для одних — тих, хто подорожує, вони дороговказ. Для інших — це просто маленькі вогники. Для вчених зірки — наукова загадка. Для мого ділка вони золоті. Але всі ці зорі німі. А ти матимеш такі зірки, яких більше ні в кого немає... Я житиму на одній із зірок, я там сміятимусь, і коли ти подивишся вночі на небо, це буде так, наче всі зорі сміються. Ти матимеш зорі, що вміють сміятися!

І він сам засміявся.

— І коли ти втішишся (а втіха таки приходить), ти будеш радий, що познайомився зі мною. Ти завше будеш моїм другом. Тобі захочеться посміятися зі мною. Тоді ти відчиниш вікно, і тобі буде приємно... І твої приятелі будуть неабияк здивовані, що ти смієшся, глядячи на небо. А ти їм скажеш: "Так, так, зорі завше викликають у мене охоту сміятися!" І вони подумують, що ти несповна розуму. Ось яку капость я тобі втну...

Вночі маленький принц мав повернутися на свою планету, адже минув рік з того часу, як він з'явився, і його зірка стала саме над тим місцем, де він упав рік тому... Він мав повернутися, бо на його планеті лишилася троянда, така квола і така довірлива, а він за неї відповідає! Ми всі повинні відповідати за тих, кого приручили!..

XXVII

І от збігло вже шість років... Я ще нікому не розповідав цієї історії. Коли я повернувся, товариші були раді, що знову бачать мене живого й здорового. Важко було в мене на душі, але я казав їм:

— Це просто втома...

І все ж потроху я заспокоївся. Тобто... не цілком. Але я добре знаю: він на свою планетку повернувся, бо коли розвидніло, я не знайшов на піску його тіла. Воно було не таке вже й важке... А ночами я люблю слухати зорі. Немов п'ятсот мільйонів дзвіночків...

Але ось що дивовижно. В обротьці, намальованій для принцового баранця, я забув намалювати ремінець! Маленький принц ніколи не зможе надіти її на баранця. І я питаю себе: що ж коїться там, на його планетці? Що, як баранець з'їв троянду? Іноді я кажу собі: "Ні, звичайно, ні! Маленький принц на ніч прикриває троянду скляним ковпаком і пильно стежить за своїм баранцем". Тоді я щасливий. І всі зорі тихенько сміються.

А часом я кажу собі: "Іноді, трапляється, буваєш неуважний... Тоді все може статися! Що, як він якось увечері забув про скляний ковпак або вночі вибрався баранець на волю..." І тоді всі дзвіночки мовби плачуть...

Усе це загадкове й незбагненне. Для вас, тих, хто теж полюбив миленького принца, як і для мене, світ стане іншим, коли десь, невідомо де, баранець, що його ми ніколи не бачили, можливо, з'їв троянду...

Погляньте на небо. І спитайте себе: "Є ще та квітка чи нема її? Може, баранець її з'їв?" І ви побачите, як усе змінюється...

І ніколи жоден дорослий не зрозуміє, як це важливо!

Це, по-моєму, найкраще й найсумніше місце у всьому світі. Цей же куточок пустелі намальовано й на попередній сторінці, але я намілював його ще раз, щоб вам краще було видно. Саме тут маленький принц уперше з'явився на Землі, а потім зник.

Придивіться уважніше, щоб неодмінно впізнати те місце, якщо колись потрапите до

Африки, в пустелю. Якщо вам доведеться проїздити тут, благаю вас, не поспішайте, забаріться трохи якраз під цією зіркою! І якщо до вас підійде золоточубий малий хлопчик, який сміється і не відповідає на ваші питання, ви одразу здогадаєтесь, хто це такий. Тоді — будь ласка — розвійте мою журу, мерщій напишіть мені, що він вернувся.

Коментар

Автор присвячує свій твір дорослому. Точніше, дорослому товаришу у ті часи, коли він був маленьким хлопчиком. Бо дорослі не розуміють багатьох речей, про які розповідає маленький принц. Вони усі зайняті своїми проблемами. Які насправді дуже дріб'язні. Але через ці проблеми дорослі забувають про щось головне: про красу; про тих, хто потребує допомоги та турботи, про дружбу, людяність, щирість...

Усе це відбувається тому, що дорослі бачать очима, а не серцем. Але ж головного очима не побачиш! Тому Антуан де Сент-Екзюпері намагається розкрити серця дорослих. Щоби вони побачили, який цікавий насправді цей світ, як багато в ньому треба зробити. Щоб у них з'явилися справжні почуття. Щоб вони знову навчились сміятись та плакати, співчувати іншим, щиро дружити та любити. Для цього треба лише трошки, десь у серці, стати дітьми.